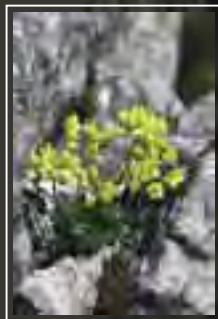

PROSEČNÉ

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ. Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov. O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá územia vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU PROSEČNÉ

Časť masívu Prosečného od Liptovských Matiašoviec

Identifikačný kód územia: SKUEV0192

Nadmorská výška: 632 – 1372 m n. m.

Rozloha: 2698 ha

Kraj: Žilinský

Okres: Liptovský Mikuláš

Katastrálne územie: Dlhá lúka, Ižipovce, Kvačany, Liptovská Anna, Malatiná, Prosiek, Veľké Borové

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

PRÍRODNÉ POMERY

Územie európskeho významu Prosečné zahŕňa centrálnu časť Chočských vrchov s ich druhým najvyšším vrcholom Prosečným (1372 m n. m.). Podložie je budované druhohornými usadenými a následne zvrásnenými horninami Chočského príkrovu,

Kaňon v Prosečskej doline

Kvačianska dolina

Sute pod Pravnáčom

vápencami a dolomitmi, s typickým bralným reliéfom. Najcharakteristickejším prírodným fenoménom územia sú hlboké kaňony Prosečskej a Kvačianskej doliny.

V území nachádzame viaceré biotopy európskeho a národného významu. Prevažnú časť zaberajú lesné porasty podhorského a horského stupňa – kvetnaté bučiny a zmiešané lesy, smrečiny sú prevažne sekundárne. Významne je zastúpený biotop vápencových skalných štrbín a sutín, dobre vyvinutý je aj biotop reliktných borín. Ďalej tu nájdeme podhorské a horské lúky a pasienky, vzácnejšie slatiny a prameniská.

Svorad

Flóra územia, typická pre vápencové oblasti Západných Karpát, je veľmi bohatá. Okrem vegetácie lúk a lesov sú tu významne zastúpené viaceré druhy rastúce obvykle v horách, ktoré tu nachádzame najmä v dnách kaňonov, čo je spôsobené inverziou – zvratom vegetačných pásiem. Takéto druhy nazývame dealpíny. Medzi najznámejšie patrí plesnivec alpský (*Leontopodium alpinum*), ktorý je tu pomerne hojný. Územie je charakteristické veľmi bohatým výskytom orchideí, ktorých tu rastie viac ako 20 druhov. Jedna z nich, aj širokej verejnosti známy črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*) je druhom európskeho významu. Takým je aj západokarpatský endemit poniklec slovenský (*Puslatilla slavica*). Vyskytuje sa tu tiež zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*). Trvale sa tu zdržujú karpatské šelmy – medveď, rys, vlk, mačka divá a pravidelne býva zaznamenávané hniezdenie ohrozených druhov veľkých dravcov.

Rys ostrovid
(*Lynx lynx*)

Plesnivec alpský
(*Leontopodium alpinum*)

Črievičník papučkový
(*Cypripedium calceolus*)

Kvačianska dolina

NEGATÍVNE VPLYVY

Nepriaznivo sa prejavuje vysoká návštevnosť územia, najmä oboch najznámejších kaňonov Slovenska – Prosieckej a Kvačianskej doliny. Vďaka neprístupnosti veľkej časti územia európskeho významu Prosečné danej reliéfom sa negatívne vplyvy sústreďujú na menšie časti územia, napr. okolie Oblazov v Kvačianskej doline alebo Červené piesky v Prosieckej doline. Ide o zošľapávanie vegetačného krytu, odpadky, trhanie vzácnych rastlín. Nezanedbateľné je vyrušovanie veľkých šeliem (medveď) pohybom veľkého počtu návštevníkov v prírodnom prostredí. Negatívne sa v menšej miere prejavuje hospodárenie v lesných porastoch, najmä používanie ťažkých mechanizmov spojené s poškodzovaním pôdneho a vegetačného krytu.

OCHRANA ÚZEMIA

Zákonná ochrana bola časti územia európskeho významu Prosečné zabezpečená v roku 1967, kedy na ploche 342 ha bola vyhlásená vtedy Štátna prírodná rezervácia Prosiecka dolina a na ploche 462 ha Kvačianska dolina. V roku 1995 boli obidve územia zaradené do zoznamu národných prírodných rezervácií s najvyšším, 5. stupňom ochrany prírody.

Dealpínske spoločenstvá v Prosieckej doline

Navrhované územie európskeho

významu Prosečné spája obidve doteraz vyhlásené maloplošné chránené územia do jedného celku a priraduje k nim menej známu Anenskú dolinu a kótu Čerenová. Potreba ochrany biotopov a druhov európskeho významu a zachovania ich priaznivého stavu si vyžaduje cielený a v časti územia aktívny prístup. Stratégiou ochrany je preto diferencovaný manažment realizovaný prostredníctvom **zonácie územia a programu starostlivosti**.

Znamená to zabezpečenie vhodného režimu a intenzity využívania najmä lesných ale aj nelesných spoločenstiev a usmernenie iných aktivít ľudí takým spôsobom, aby sa dlhodobou zachoval dostatočný počet lokalít s významnými druhmi a biotopmi. Hlavným nástrojom na takúto reguláciu má byť zonácia územia na časti s 5., 4. a 2. stupňom ochrany, teda na tri zóny.

Zóna A

Do A zóny sú zaradené územia, ktoré majú najvýznamnejšie prírodné hodnoty, najmä prirodzené alebo málo zmenené ekosystémy, ponechané na prirodzený vývoj (územia bez zásahu). Patria sem pôvodné prírodné ekosystémy s vysokým stupňom stability a samoregulačnou schopnosťou. V ÚEV Prosečné zóna A zaberá územia už vyhlásených národných prírodných rezervácií: reliktné boriny, vegetáciu skalných štrbín a trávinnobylliné porasty na vápencovom podloží. Lesné ekosystémy sú tvorené formáciami prírodných lesov s rozličným stupňom prechodu k prirodzeným lesom. Cieľ – ponechať ekosystémy ich prirodzenému vývoju, uchovanie alebo obnova samoregulačných funkcií ekosystému a vylúčenie ľudských zásahov do prírodného prostredia.

Prosiecka dolina

Prosiecka dolina

Podkovár malý
(*Rhinolophus hipposideros*)

Prvosienka holá
(*Primula auricula*)

Hmyzovník muchovitý
(*Ophrys insectifera*)

LEGENDA:

 SKUEV0192 Prosečné

Horec jarný (*Gentiana verna*)

Zóna B

Do tejto zóny patria ekosystémy s určitým hospodárskym využívaním. Je tvorená najmä lesnými porastmi zväčša so zmenenou štruktúrou a lokálne aj drevinovou skladbou. V tejto zóne budú aj podhorské lúky a pasienky, kde je žiaduca ľudská činnosť, v tomto prípade najmä tradičné využívanie pasiením oviec. Je to zóna aktívneho manažmentu. Lesné porasty, ako aj nelesné ekosystémy, je potrebné obhospodarovať

najjemnejšími hospodárskymi spôsobmi.

Cieľ – zachovať bohatosť nelesných biotopov, pri lesoch posilňovať odolnosť potenciál a stabilitu lesných porastov, zachovať prirodzenú pestrosť drevín a spoločenstiev.

Astra alpínska (*Aster alpinum*)

Zóna D

Zahŕňa časti územia kde boli prírodné zložky výraznejšie pozmenené činnosťou človeka a socioekonomickým využívaním.

Cieľ – dlhodobým cieľom je zabezpečiť aj v intenzívne hospodársky využívaných lesných porastoch stanovištne vhodné drevinové zloženie, ktoré posilňuje odolnosť porastov, v častiach s trávnyimi porastmi zabezpečiť zachovanie druhej bohatosti a charakteru krajiny a usmerňované rekreačné a iné využívanie.

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17.3.2004) považuje za chránené územie. Je to štádiom tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname. Podrobný zoznam parciel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Prosečné, ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.soprsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny je územná ochrana na Slovensku diferencovaná podľa stupňov ochrany. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá priradenú zónu).

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Lúky, pasienky:

- výrub náletových drevín a zabraňovanie ich zmladzovaniu
- pravidelné kosenie resp. pasenie (ovce)

Lesné porasty:

- zásady lesného hospodárstva podľa zonácie:

A zóna – bezzásahový režim; kalamitné situácie budú posudzované osobitne

B zóna – v porastoch so zmeneným drevinovým zložením v porovnaní s typologickým návrhom regulačnými opatreniami pestovania lesa (starostlivosťou o nárasty, prečistkami a najmä úrovňovými prebierkami miernej intenzity dvakrát v decéniu) zabezpečovať postupné približovanie sa k modelom tatranského prírodného lesa v horskom a podhorskom stupni.

D zóna – postupné znižovanie zastúpenia stanovištne nepôvodných druhov drevín

Pravnáč – na vrchole

Les v Kvačianskej doline

Zonácii územia a vypracovaniu programu starostlivosti s navrhovanými opatreniami bude predchádzať ich prerokovanie so zainteresovanými vlastníckymi a užívateľskými územiami. Nezávisle na tomto procese môžete s otázkami a návrhmi už teraz kontaktovať pracovníkov ŠOP SR – Správy TANAP.

Spásanie lúk je jedným z manažmentových opatrení v ÚEV Prosečné

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu	Kód NATURA 2000 (* prioritné biotopy)
Prirodzené a poloprirodzené travinno-bylinné biotopy	
Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnom podloží	6210*
Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa	6430
Nížinné a podhorské kosné lúky	6510
Horské kosné lúky	6520
Rašeliniská	
Slatiny s vysokým obsahom báz	7230
Skalné biotopy a jaskyne	
Karbonátové skalné sutiny alpínskeho až montánneho stupňa	8120
Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinného stupňa	8160*
Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8210
Nesprístupnené jaskynné útvary	8310
Lesné biotopy	
Bukové a jedľové kvetnaté lesy	9130
Vápnomilné bukové lesy	9150
Lipovo-javorové sutinové lesy	9180*
Horské smrekové lesy	9410
Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	91Q0

Kvačianska dolina

Pravnáč

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

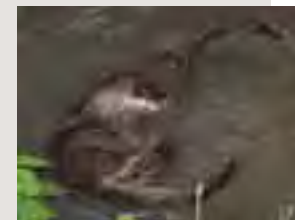
Skupina Slovenský názov	Vedecký názov (* prioritné druhy)
Vyššie rastliny	
črievičník papučkový	<i>Cypripedium calceolus</i>
poniklec slovenský	<i>Pulsatilla slavica</i> *
Mäkkýše	
pimprlík mokradňý	<i>Vertigo angustior</i>
Obojživelníky	
kunka žltobruchá	<i>Bombina variegata</i>
mlok karpatský	<i>Triturus montandoni</i>
Cicavce – netopiere	
netopier čierny/uchaňa čierna	<i>Barbastella barbastellus</i>
netopier obyčajný	<i>Myotis myotis</i>
podkovár krpatý/ p.malý	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
Cicavce – šelmy	
rys ostrovid	<i>Lynx lynx</i>
vlk dravý	<i>Canis lupus</i> *
medveď hnedý	<i>Ursus arctos</i> *
vydra riečna	<i>Lutra lutra</i>

Poniklec slovenský
(*Pulsatilla slavica*)

Kunka žltobruchá
(*Bombina variegata*)

Vydra riečna (*Lutra lutra*)

Vlk dravý (*Canis lupus*)

KONTAKTNÉ ADRESY

ISBN 978-80-89035-79-3

Štátna ochrana prírody SR
Správa Tatranského národného parku
Tatranská Štrba 75
P. O. Box 21
059 41 Tatranská Štrba
Tel./Fax: (052) 4484217
E-mail: tanap@sopsr.sk

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © D. Dítě, © J. Janovčík, © P. Kaňuch, © J. Ksiažek, © P. Urban

Tento informačný materiál vydala ŠOP SR v rámci projektu Optimalizácia komunikácie a informovania o chránených územiach zaradených do sústavy Natura 2000, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Foto na obálke:

predná strana – Prosiecka dolina, chudôbka včdyzelená (Draba aizoides), uchaňa čierna (Barbastella barbastellus)
zadná strana – Veľké Borové, pohľad na Prosečné

